

Poštšina plačana v gotovini

KRES

LIST SLOVENSKIH FANTOV

IV
1933
1

116963

116963

KRES

FANTOVSKI LIST

Izdaja in tiska Misijonska tiskarna, Domžale - Groblje. Urejuje Stražar Konrad, Domžale, Kolodvorska ulica št. 18, kamor naj se pošiljajo vsi rokopisi. Za tiskarno Janko Strnad, Domžale. Uprava je v Ljubljani, Ljudski dom. Letna naročnina: za posamezne naročnike Din 20, za skupne naročnike po odsekih Din 18. Račun poštne hranilnice: Ljubljana 15.521. Telefon: Ljubljana 34-98.

PRIJATELJEM IN NAROČNIKOM »KRESA«

V četrto leto gremo. Naša dolžnost je, da poskrbimo, da bo svetlo goret. Sodelujmo pri tem vsi: eni s peresom, drugi s tem, da list čimbolj razširimo. Vsak slovenski katoliški fant bodi njegov naročnik, zlasti vsak član fantovskih odsekov. Dajmo »Kres« v roko tudi takim, ki niso več fantje, a imajo razumevanje za fantovsko glasilo. Sporočite imena takih upravi, da pošlje list na ogled. Čim prej poravnajmo naročnino, to je upravičena zahteva uprave, ki se ima boriti z velikimi težkočami. Ne mečimo polen pod noge še mi, saj jih drugi dovolj.

»Državljski pouk« bo izhajal letos vse leto. Močno nam je potreben, posebno danes, ko tozadevna vprašanja slišimo vsak dan. Slovenski katoliški fant mora poznati to vprašanje, da bo sam aktivno sodeloval pri javnem življenju, če ne danes, pa jutri. Kako važno je to vprašanje, vidimo iz tega, da je V. F. O. ta »Državljski pouk« določilo za prosvetno tvarino prihodnjega leta.

Ničesar več o vsebini. Velike so težkoče, a dobra volja jih premaga. Gradimo, gradimo! Bodimo vsi zidarji in mojstri! Uspeh ne bo izostal. Urednik in uprava vabita vse, ki imajo voljo, da vsaj nekaj te volje posvetijo fantovskemu glasilu, da bo svoj namen bolje dosegal. Naj ne bo nikogar, ki bi ničesar ne storil za »Kres«, čigar plamen naj bo jasen, tembolj jasen, čimbolj so oblaki temni. Zavedajmo se:

Čim več ima list rednih naročnikov in čim vestneje ti izpolnjujejo svoje dolžnosti, tem boljši je list, tem lažje dosega svoj namen.

NOVA ZALOŽBA

r. z. z o. z.

LJUBLJANA, Kongresni trg 19.

Ima v zalogi vse knjige domačih in tujih založb.

Ima v vsaki izberi in množini vse

pisarniške potrebščine

kakor tudi poslovne knjige za društva in vse predmete, ki spadajo k pisarniški stroki.

Predvsem ima izbrano zalogo lastnih knjig leposlovnih in poljudno znanstvenih, zlasti pa izdajo CANKARJEVE in FINŽGARJEVE zbrane spise.

Slovenski škofje slovenskim fantom za novo leto 1933

NADŠKOF DR. A. B. JEGLIČ:

K Bogu za naše fante!

Moj Bog, naš Stvarnik, Odrešenik in Posvečevalec, pomagaj našim fantom, ki žive v pregroznih, posebno za neumrjočo dušo nevarnih časih!

Razsvetli jim razum, da bodo večne, razodete resnice globoko spoznali in v zveličavni veri ostali stanovitni! Vžgi jim srce, da bo v njih plamtela sveta ljubezen do čednostnega, posebno do čistega in treznega življenja! Daj jim mladeniške srčnosti za zmagovito borbo zoper pogubne strasti, ki le presilno gore v njihovih dušah, da jih uduše in se zato odločno ogibajo slabih, ničvrednih društev, posebno tajnih sestankov obojega spola!

Marija, prečista Devica, vseмогоčna priprošnjica pri presvetem Srcu Svojega in božjega Sina, varuj in vodi naše fante skozi razburkano življenje v mirno, blaženo večnost!

To molitvico pošilja svojim ljubim fantom

nadškof Jeglič.

Vsem fantom, ki se ogrevate ob »Kresu«, iskren pozdrav!
Za novo leto 1933 na kratko eno misel:

Tri svete pečate nosimo v sebi: Slovenska mati nas je rodila, s krstom smo učenjeni v katoliško versko občestvo, in kot Slovenci in katoličani smo Jugoslovani, sinovi v domači hiši, pa ne po sili razmer, ampak iz najglobljega prepričanja in v zavestni odločitvi.

Iz tega trojnega razmerja raste naše življenje, rastejo svete, neodložljive dolžnosti, ki dajejo pomen in namen našemu delu in napredku. To je trojni temelj srečnega in pravičnega življenja, ki ga moramo utrjevati vsak dan bolj v sebi in v drugih. Božja volja je tako, ker vsi trije temelji so nam od Boga postavljeni, da na njih in iz njih rastemo, rastemo tudi v nadnaravni božji svet.

Koliko imamo dela! Na sebi. In ko sebe izpopolnimo, na drugih, da po svoje vsak nekaj stori in priloži k idealni zgradbi človeštva, ko bo stan za stan, drug za drugega, ne pa eden zoper drugega. Vsaj en korak, četudi majhen, naredimo v novem letu proti temu cilju. Božjega človeka v Slovencu, božje ljudi v Jugoslaviji pomagajmo izoblikovati! V tem delu bodimo neustrašeni, vršimo namreč božje delo, ki ga človeška sila ne more uničiti. Zadrževati ga more, preprečiti ne. V tem delu bodimo veseli. V službi Boga ne sme biti črnogledov, ne zdvajanja. V tem delu bodimo polni apostolskega duha! Božja setev dozori v svojem času. Le sejmo, sejmo neutrudljivo!

Boste videli, kako bo lepo to delo, kako polno življenje, pa bodisi v kakršnihkoli razmerah. Na eno skrbno, skrbno pazite, da nosite Boga v sebi in ste Jezusu zvesti prijatelji. Na to ne pozabite! V tem je vir moči in veselja. Pa bo leto 1933 srečno in plodovito za vas vse.

Bog pa, od katerega edino prihaja vse dobro, naj vam s svojim vsemogočnim blagoslovom da vztrajnosti do konca!

† Gregorij dr. Rožman
škof ljubljanski

LAVANTINSKI ŠKOF DR. A. KARLIN:

Vseh fantov širne naše domovine se ob novem letu prisrčno spominjam in jih vneto priporočam božji Ljubezni. Prav posebno se spominjam Vas, ki se zbirate pod okriljem fantovskega glasila »Kres«. Vi ste se še posebej posvetili katoliški Cerkvi. Saj hočete vsikdar na znotraj in zunaj pred vsem svetom braniti

in zastopati vzvišena Kristusova načela. Iskrena Vaša ljubezen do Cerkve me močno nagiblje, da Vam izrečem ob novem letu iskreno voščilo. V zelen fantovski šopek svojega voščila hočem vplesti štiri svetle bisere. Kot dragoceni dragulji naj krasijo lepa mladostna leta Vašega fantovstva.

Prvi biser v novoletnem šopku naj predstavlja Tvoja fantovska ljubezen do domačega doma. Naj ti srce gori za Tvoj rojstni dom! Naj se Tvoja roka neutrudno giblje za njegov blagor! Krona domačega doma sta Tvoj oče in Tvoja mati. Fant, spoštuj svoje starše! Božji namestniki so. Oče ima žuljave roke, ker neutrudno dela za Tebe. Brazgotine so mu razorale čelo, ker težko skrbi za Tvojo srečo. Mati je dolge noči prebdela ob Tvoji zibelki, duševno in telesno Te je vzgajala. Zato poljubi njeno trudno roko! Spoštljivo se pokloni njenim težkim žrtvam!

Drugi svetli biser v Tvojem fantovskem šopku naj bo ljubezen do Tvoje domače župnije. Nad kmečkimi domovi se pne bel stolp v nebo. Na njem blesti svetel križ, znamenje nebeškega občestva Tvoje domače župnije. Zahajaj rad pod okrilje domače župne cerkve! Spoštuj domačega župnika! Cerkev je najtrdnější steber kmečkih domov in kmečkih družin. Če se bo njen stolp omajal, se bo omajala tudi sreča naših domov. Nikdar ne pozabi tega in bodi zvest sin domače fare!

Tretji Tvoj svetli biser naj izžarja ljubezen do slovenskega ljudstva. Že v materinem krilu si se učil ljubezni do milega slovenskega jezika. V njem si prvič zajecal ime božje, staršev, bratov in sestra. Svet naj Ti bo! Nikdar ga ne omalovažuj in preziraj! Kako vnikljivo je že moj blagopokojni prednik A. M. Slomšek, katerega 70 letno obletnico smo minulo leto obhajali, učil neomajno ljubezen do našega slovenskega jezika! Ne zabi nikdar njegovih zlatih zgodovinskih besed!

Četrty in najsvetlejši biser Tvojega fantovskega šopka naj bo ljubezen do matere katoliške Cerkve. Nad Tvojim domačim domom, narodom in državo in neštetimi drugimi narodi se veličastno pne njeno svetovno kraljestvo. Vse narode bratsko zajemlje in druží v Kristusovo občestvo božjih otrok. Fant, ljubi to občestvo Cerkve! Pred vsem iskreno spoštuj njenega glavarja papeža Pija XI.! Žal, danes po širnem svetu hitro upada ljubezen do Cerkve. Škoda! Ko se narodi domišljavo ločujejo od vodstva Cerkve, se obenem ločujejo tudi od lastne sreče. Stopnjema rastejo z odtujevanjem Cerkvi tudi nestrpní razdori med narodi in divje razredno sovraštvo med sloji. Le v naročju Cerkve pod vodstvom Kristusovih večnih načel more vzkliti pravo krščansko občestvo narodov in vzrasti trajni sporazum

med borbenimi človeškimi stanovi. Zato, fant, trdno se oklepaj Cerkve! Ona naj bo najsvetlejša luč in najvišja zaščitnica Tvojega fantovskega viteštva!

Tako Vam, dragi fantje, za Novo leto kot Vaš ljubeči nadpastir vpletam štiri dragocene bisere v Vaše fantovske šopke: ljubezen do domačega doma, domače župnije, svojega naroda in Cerkve. Naj Vam ti biseri svetlo žarijo vse leto in ves dragoceni čas Vašega mladostnega življenja!

Dr. Andrej Karlin
škof lavantinski.

Svoimir Slovenjegoriški:

Z novim ognjem v novem letu!

Takšen bodi naš novoletni cilj!

Zakaj?

Naš program je lep in naš delokrog širok. Ne podpirajmo mlačnosti, ki se polašča mladih src!

Poglejmo!

Preveč smo zunanji in mrzli in mrtvi. Ali je še kaj dobre volje v nas, volje, ki se zrcali v krščanski, mladinsko-vzgojni ideji? Ali je še kaj veselja v nas? Vse, kar storimo, storimo le zato, ker moramo storiti. Volja našega srca je pa daleč od dejanja.

Vidim množico, ki hiti v cerkev k svetemu opraviilu. Bolje bi rekel: do cerkve gre, kajti pet, deset in morda še več nas ostane zunaj. Naše duše niso pri Bogu, oči ne vidijo daritve in srce ni združeno z mašnikom. Duhovnik nam je bodeč trn, ker si ne upamo pred oltar, na katerem se po mašnikovih rokah daruje Kristus.

Glej! Tako je z menoj! Tako je s Teboj! Tako je z nami! Mlačnost, omahljivost, neznačajnost!

In v novem letu?

Od vsakega, ki se šteje ali hoče prištevati med naše brate, pričakujemo in v tem letu tudi z vso odločnostjo zahtevamo, da zvesto in vztrajno podpira naš katoliški pokret.

Od nas, bratje, mora vse, kar smeši in zatira svetost naših narodnih svetinj! Povsod moramo nastopati vneto, poučujoč in svareč malodušne, ki pravijo: »Kaj me to briga? Vsak naj zase skrbi!«

Pravi prijatelj v ljubezni do bližnjega ne bo molčal in se odtegal, četudi bo morda povsod mesto uspeha le nehvaležnost žel.

Naša pesem

V slepi in cmeravi čas
usode so nas zasejale,
nebeške zvezde pa v tej časov tmi
svetlejšo pot nam odkazale.

Na dveh razdobij — viher dveh — prepihu
z žilávostjo poganjamo iz božjih tal:
saj vsaka smrt plaši — pa ne bi umirajoči čas? —
in rojstvo sleherni skrbi — pa ne bi mladi dan?
A naše ustnice so stisnjene
in naše glave dvignjene:
kdor v borbah se je naših dni koval,
ne bo se jađu več in čmernosti prodal.

Po mnogih dušah in cestah
še bijeta se luč — tema
za nadoblast in večno last;
a nam na čelu hodi J a h v e sam,
ki zmago dá,
pa če oteti moral bi nas od peklà.

Naj deca naša mirno spavajo,
naj dom v zatišju mirno ždi!
Saj jutrnje meglè nad lehãmi
že v svit se razmotavajo,
od vseh obzorij iz meglè
zvoni, zvoni...

Angel Mihael po naših lehah gre,
grede
na naše prsi trka kot na zvon:
si prav ulit, si v sebi že dognan,
blagoslovljén, zares ubran?
Če trd dovolj si in z močjo prežet,
boš med zvonarje naših let uštet...

Vi vsi,
ki radi z nami bi v življenje šli,
poslušajte naš spev
in dajte mu odmev:

Zvonovi naši že jutro pojo,
zvonovi naši že zarje bude:
na mladih ramenih usode ležé —
in Judež je, če kdo še danes kloni glavó.

Nekaj vrstic uvoda.

V Evropi štejemo 30 držav in držav. Niti dve nimata istega ustroja. Niti o eni ne moremo reči: Vse je urejeno, kakor treba. S trojnega vidika gledamo vsako državo: kakšna je bila, kakšna je sedaj in kakšna bi morala biti. Na preteklosti se učimo, v sedanjosti stojimo, a za bodočnost se pehamo. Človeški duh je nemiren, vse hoče izpopolniti in izboljšati. Vzor-države ni, vzor-državo hoče vsah narod šele ustvariti!

Vsak državljan ima svoje dolžnosti in svoja prava napram državi in v državi, a tudi država ima ne samo prava, ampak tudi dolžnosti napram posamezniku. Čim boljše so ta obojestranska prava urejena in čim vestneje posameznik in občestvo izvršujeta vsak svoje dolžnosti, tem zdravejša je država. A le zdrava država je močna, le zdrava država je prijetno prebivališče narodom.

Učite se torej, kakšna mora biti vzorna država in kakšen mora biti dober državljan. Življenje je prepleteno in zamotano kakor kompliciran novodobni stroj in se spreminja in se vrti kot kolesa v stroju. Neprestano je treba imeti odprte oči, se učiti in popravljati ter naravnnavati državni stroj, državno ustrojstvo.

Pouku mnogo uspeha! Bog živi!

Dr. A. Korošec.

V Apostolskih delih v 22. poglavju beremo o sv. Pavlu, da je rekel rimskemu stotniku, ki ga je hotel dati bičati: »Ali vam je dovoljeno brez sodbe bičati rimskega državljana?« In ko ga je nato rimski poveljnik sam vprašal: »Povej mi, ali si ti rimsko državljan?«, je Pavel odgovoril: »Da.« Odslej je varoval rimski zakon Pavla pred nasiljem judovske drhali in Pavel je proti sodbi rimskega namestnika prijavil svoj priziv na cesarja samega in zato bil odpeljan v Rim. V tem ravnanju velikega apostola narodov moramo videti važen moment državljske zavesti in zgled iz te izvirajočega pravega državljskega ravnanja. Zavedati se svojih pravic, je pa mogoče le, ako natančno poznamo zakone, ustavo in upravo. Če se zavedamo svojih pravic, jih moremo tudi uživati, in če uživamo pravice, ki nam jih daje država, bomo radi izpolnjevali tudi dolžnosti, ki nam jih država nalaga. Brez dolžnosti ni pravic! Zato moramo kot glavno nalogo državljske vzgoje smatrati spoznanje dolžnosti in pravic, ki jih od nas zahteva, odnosno, ki nam jih daje naša

država. Spoznati moramo torej lastno državo do vseh podrobnosti, vzbuditi se mora v nas zavest, da nam daje država, v kateri živimo, od vseh, ki obstojajo, največ pravic. Potem bomo lahko izpolnjevali tudi najtežje dolžnosti, ki nam jih ta država nalaga. Torej ni dovolj spoznati samo ustroja lastne države, ampak tudi razne druge oblike držav in razne sosedne države, njih oblike in naloge, da si moremo odgovoriti na vprašanje, zakaj nam ravno naša država mora nuditi največ pravic. Spoznati moramo zato organizacijo lastne države, njene dele in njeno prebivalstvo, njeno zakonodajo, sodstvo in upravo in njene posamezne upravne panoge (zunanje zadeve, vojsko, socialno skrbstvo, prosvetno upravo, gospodarske naloge, finance.)

V demokratični državi mora vsak državljan tudi dobro poznati svoje lastne naloge v državi in njenih delih. Zavedati se mora važnosti družine, te osnovne celice v vsaki državi. Poznati mora naloge občine, s katero pride država v najožji stik s posameznikom. Spoznati mora važnost lastnega sodelovanja pri občinski upravi. Prav tako neposredno pride vsak državljan v ožji stik s pokrajinsko upravo, ki jo mora zato še posebno dobro poznati. Potrebna je tudi zavest, da tudi v tako globoko v vse življenje posegajoči državi, kakor je moderna država, preostaja še mnogo prostora za zasebno delavnost. To se pravi, tudi moderna država ne bo mogla izhajati brez društev, brez zadrug in podobnih organizacij, kjer si brez državne pomoči državljani skušajo pomagati do boljšega in srečnejšega življenja. Celo taka država, kakor je sovjetska Rusija, ima razne organizacije, ki poleg državne oblasti, seveda v najožjem sodelovanju z njo, dosegajo neke cilje, ki jih državna oblast sama doseči ne more. Mislimo pri tem na veliko vlogo, ki jo ima v sovjetski Rusiji politična organizacija komunistične stranke. Saj vemo, da je njen generalni tajnik Stalin dejanski gospodar Rusije. Čudno se nam to zdi, ko vendar vemo, da je vsa državna oblast itak v rokah samih komunistov. In vendar stranka povsod organizira svoje komunistične organizacije. Zaveda se, da uradnik ostane uradnik in da je nad njim nujno nadzorstvo politične stranke državljanov. Prav tako komunistični brezverski Rusiji ne zadoštuje samo vse uradništvo za uveljavljanje brezverstva, ampak ima še posebno organizacijo brezbožnikov. Ne zadoštuje tudi pri vzgoji mladine samo šola, ki je popolnoma pod vplivom države, ampak potrebna je in zelo se od države podpira tudi organizacija komunistične mladine (komsomolci), ki je s svojim mladim navdušenjem mnogokrat v odločilnih težkih trenutkih pomagala reševati to komunistično državo, ko je že državna uprava pešala.

In če pogledamo v fašistično Italijo, vidimo tudi tu poleg državnih oblasti še fašistično organizacijo, ki obsega vse sloje in vse starosti prebivalstva. Torej tudi zasebna nedržavna podjetnost poleg državne v isto smer usmerjene oblasti. Da pa je ljudska država na zasebno podjetnost naravnost navezana, da je to ravno bistvo ljudske države, je pač samo po sebi umevno. Zato mora tudi državljanska vzgoja in izobrazba s tem posebno računati.

In če pogledamo še v eno smer, ki se nam odpira, če gledamo zlasti sredstva državljsanske vzgoje, ne smemo prezreti važne naloge vere pri državljski vzgoji. Krščanstvo je naravnost najmočnejša državotvorna in državo ohranjajoča sila. Sicer je znano, pa vendar premalo upoštevano dejstvo, da brez vere ni bilo nikdar nobene države in da so bile države tem trdnjše, čim bolj živa je bila verska zavest državljanov. Ni je močnejše sile, ki bi človeka silila v tem življenju biti pošten, dober do sočloveka, biti pravo družabno bitje, kakor je vera v posmrtno življenje. In če pogledamo v evangelij, glavno knjigo naše vere, koliko lepih nauk za državljsana najdemo tam! Poglejmo le pridigo na gori, pa bomo prepričani, da bi bilo skupno življenje v državi pa tudi sožitje narodov in držav čisto drugačno, ako bi zmagali ti nauki. Ni bilo dalekovidnega vladarja, ki bi ne uvidel nujne potrebe državljsanske vzgoje s pomočjo vere. V tem pogledu je prav značilen zgled Napoleon I. Seveda je šel ta mož predaleč, ko je celo predpisal pri verouku v šolah poseben svoj katekizem, v katerem je sebe predstavil kot izvrševalca božjih načrtov na zemlji. Spoštovanje pred državno oblastjo je ukazal Bog sam v 4. zapovedi. Naš Odrešenik je bil pa sam s svojim življenjem živ zgled zvestega državljsana. Zato se mora posebno poglavje pri državljski vzgoji in izobrazbi posvetiti tudi Cerkvi in njenemu razmerju do države.

V naših fantovskih odsekih pa se mladina tudi praktično vzgaja za dobre državljsane. Vzgoja ni samo znanje, ampak je tudi hotenje in iz tega izvirajoče dejanje. Naša fantovska organizacija ima svoja pravila, po katerih se ureja vse njeno življenje. Tu je odbor, tu so seje, sestanki, sveti. Tu je blagajna, tu odsekovno imetje, celo do zunanjosti t. j. do društvenega odbora so odnošaji. Tu se ima gojiti posebno disciplina t. j. duh pokorščine do tistih, ki smo jih po najboljši vesti in vednosti postavili na čelo, da nas vodijo in nam odredjajo naše delo. Vse to je v malem priprava za veliko. Kdor je v majhnem zvest, bo čez veliko postavljen. Kdor je bil dober predsednik fantovskega odseka, bo ob svojem času dober župan in tako naprej. Kdor je dobro zbiral denar v odsekovni blagajni in

vestno z njim ravnal, temu bo lahko zaupati tudi združno blagajno, celo občinsko blagajno itd. Iz besed preiti do dejanj, to je vsebina društvenega življenja, in kdor to zna in pogosto stori, ta bo to stalno delal, postalo mu bo navada, nekaj samo po sebi umevnega. Potrebno bo torej pri tem obravnavanju državljsanske vzgoje pogledati tudi v naše odseke in njihovo delo ter ugotoviti, kako je tu treba delati, kaj gojiti, da bodo naši fantje lahko s ponosno samozavestjo izpovedovali: »Državljan sem.«

Dr. K. C.

France Kokalj:

Naše fantovsko petje

Na nebu zvezde sevajo,
na vasi fantje pevajo ...

Slovenski fant in njegova pesem sta eno, našega fanta brez pesmi si misliti ne moremo. Njegova pesem zvečer na vasi, občutena in lepo zapeta, je nekaj tako lepega, nekaj tako našega, da nam daje pravico do svoje bitnosti povsod, je naš ponos in naša radost, v nas krepi zavest, da smo slovenski fantje bili, smo in bomo, dokler se naša pesem v veselju in bolečini srca rodi in glasi preko naše zemlje, iz duše v dušo gre, vsakogar vzdrami, da prisluhne in si z blaženim mirom glavo in srce opoji. Ko te pesmi več ne bo, tudi slovenskih fantov ne bo več. To prav dobro vedo oni tam za mejo, ki fantovsko pesem preganjajo. Ne zato, ker so jim morda ušesa narobe ustvarjena; zato samo, ker je slovenska; ker so njihove glave brezumne in srce hudobno; ker pač preganjajo vse, kar je našega. Ali motijo se! Zbežati je morala naša pesem pred njimi; vrnila se je v srce, kjer še živi in nikdar umreti ne more. Spet bo prišla, silna in lepa, še lepša morda kot je bila poprej. Prešli bodo zatiralci, pesem slovenska in slovensko srce pa ne bosta prešla.

Ze mati nam jo je v zibelko položila, njeno materinsko srce je ljubilo in pelo, želelo in skrbelo, zato vemo in pojemo:

Slovenec sem, Slovenec sem!
Tako je mati djala,
ko me je dete pestovala ...

In spet:

Slovenski smo fantje,
— — — — —
slovenskega duha, slovenskega srca.

Duha in srca matere, ki nas je že ljubila in nam govorila, ko nas še ni bilo, ko nas je v radosti in bridkosti pričakovala. Fantje smo, duha in srca zemlje, ki nas hrani in nam daje življenje, ki jo ljubimo z vsem srcem in z vso močjo, čeprav je njen kruh mnogokrat ne z medom, marveč s pelinom oslajo. Toda slajši nam je in boljši kot tuja pogača. Naš je in zato slasten.

Na slovenski zemlji, na tej rajski podobi smo vzrasli, tu prvič ljubili in trpeli in peli:

V dolini tihi selo je,
cvete tam krasna rožica — —

Prvič hrepeneli in upali ter prosili:

Dekle, daj mi rož rdečih — —

Pa potem hodili v vas in po cesti veselo prepevali:

Sem šel v planinco v vas,
holari, holarijom — — —

Je pesem živa in ne samo otrok srčne radosti, marveč tudi srčne boli. Kako je lepa ona:

Ko so fantje proti vasi šli,
lepe pesmi so prepevali — — —

Niso vsi šli. Bil je eden, ki je šel na grob svoje drage, da si tam utrga cvet, nageljček rdeč, da ga bo nosil križem sveta. Za spomin in za ljubezen.

In smo slovenski fantje širom sveta. Vsak dan odhajajo od doma, vsak dan prihajajo domov. A ne vsi! Trdo je naše življenje in tujina vabi, vabi in golta in dobrote pisane matere daje. Pogoltne jih mnogo in ni jih več nazaj. Kdor se vrne, je slabič, izgubljeni sin, kesanja mu je polno srce. Ne vem, kdaj bo konec tega, kdaj bomo lahko vsi doma, bogastva svoje zemlje sami gospodarji. Toda pride čas, trdno upamo, da pride. In ne jokamo, temveč pojemo, ko se poslavljamo:

Delaj, delaj, dekle pušelc
za to rajžo žalostno.

Tudi za domačijo in polje imamo skrb. S pesmijo odhajamo od njih:

Polje, kdo bo tebe ljubil,
ko te jaz zapustil bom.

Odhajamo; ljubezen in vse dobro z nami gre. Ali pa pomislimo kdaj, da bi vse to prinesli nazaj, ne tujini po judeževu prodali? Se zgodi tudi to. Prazni in oropani vsega se vračamo. Vendar domovina je dobra mati. Doma smo zopet bogati.

Mnogo se jih vrača domov, pa doma več nimajo. Matere ni več in morda nikogar. Kako je to silno težko, more vedeti le ta, ki to občuti. In res občutena in lepa in žalostna je:

Glej čez izaro,
gor čez gmajnico,
kjer je dragi dom — — —

Toda:

Zdaj vse minulo je,
pel nič več ne bom,
ker ni več moj ljubi, dragi dom.

In vendar: slovenski fant poje. Če ne v veselju, poje v žalosti.

SVOBODA JE VEČNA MLADOST NARODOV.

(Calderon de la Barca.)

Na vasi

Na vasi fantje pójejo,
oj pojejo sladkò;
na vasi fantje vriskajo,
oj vriskajo glasnò.

Na nebu zvezdice goré,
goré, goré, svetlò
in mladim fantom noč jasné,
oj noč jasné temnoò.

Zato pa, fantje, pevajmo,
oj pevajmo sladkò;
na vasi, fantje, vriskajmo,
oj vriskajmo glasnò!

M-č:

O znanju

Nobene zapovedi nimamo ne božje, ne cerkvene, ki bi koga silila v zakon ali mu to prepovedovala, kadar pride čas za to odločitev. Čeravno beremo v svetem pismu: Ustvaril je Bog človeka po svoji podobi ... moža in ženo je ustvaril. In blagoslovil ju je Bog in rekel: »Rastita in množita se«, ne smemo s tem misliti, da je vsakemu posameznemu človeku zapovedano, da si mora ustanoviti družino in tako izpolniti, kar je bilo naročeno prvima človekoma in po teh splošno vsemu človeštvu. V tem oziru je pač človek svoboden. Ravno v tem se razlikuje od vseh drugih ustvarjenih bitij, ki nagonsko sledijo svojemu cilju, za katerega jih je Bog ustvaril. Samo človek se lahko odloči svobodno za ta cilj. Kljub tej človeški svobodi pa Bog le pride do svojega cilja. Dal je človeku nagone, ki tako uspešno nanj uplivajo, da se v splošnem doseže cilj, ki ga je Bog določil. Čudovita je božja modrost, ki je našla način, kako vse urediti, da človek svobodno sledi temu svojemu cilju, ki je obenem izpolnitev božje volje in vir človekove zemske sreče.

Ravno tako tudi nimamo nobene zapovedi, ki bi določala čas, starost, kdaj naj se človek odloči za zakonski stan. V vsakdanjem življenju vidimo, da se eni poročijo bolj zgodaj, drugi že precej pozno v letih. Večina stopi v zakon, zato mora tudi večina misliti na to. Pametno je torej, da fant na to misli; zelo pametno je, da misli, kdaj in s kom se bo poročil.

Tako pride fant, ob misli na zakon v določenem času, do znanja z osebo drugega spola, ki naj bi po njegovem mnenju bila enkrat družica njegovega življenja.

V tej točki, v znanju namreč, pride mlad človek pogosto navskriž s svojo vestjo. Marsikateri tega ne spozna takoj in se čudi, ako mu kdo kaj očita, ker sam pri sebi morda ne misli nič slabega, včasih ima celo plemenit namen. Da bomo na jasnem, oglejmo si to vprašanje! Cerkev nas uči, da je znanje upravičeno, to se pravi dovoljeno, ako imata fant in dekle upanje, da se bosta kmalu vzela v zakon. Nihče namreč ne

more koga siliti, da bi sklenil zakon z osebo, ki je ne pozna, to pa ne samo površno, na zunaj, po premoženjskih razmerah, marveč po telesnih in duševnih zmožnostih, ki so potrebne za srečen zakon. Cerkvni nauk pravi tudi: da je upanje, da se bosta kmalu vzela. S tem hoče Cerkev obvarovati mlade ljudi pred dolgotrajnim znanjem, ki je pogosto vzrok mnogih duševnih in telesnih nesreč. Ona namreč dobro ve, da je človeška narava taka, da pogostno zaupno občevanje z osebo drugega spola vsebuje čutno nagnenje, ki navadno mlade ljudi zvodi v greh. Radi tega znanje ni dôpustno, ako ni vzroka, ki bi ga upravičilo, namreč zakon v doglednem času.

Kaj pa naj mislimo, ako mlad fant čuti v svojem srcu nagnenje do kakega dekleta, ako se rad pogovarja z njo, znabiti tudi misli, da se bo enkrat poročil?

Še doraščajoči fant v splošnem ne čuti nobene potrebe, da bi imel kakšno bolj zaupno občevanje z dekletom. Na to skoraj niti ne misli. Ako je poleg tega še dobro vzgojen, je tudi večkrat slišal od staršev ali dušnega pastirja, da to ni primerno, da se ne spodobi, da ni prav. Obenem ga pa tudi zadostno zaposlijo njegove poklicne dolžnosti. V prostih trenutkih je pa rad v družbi svojih prijateljev. Razen tega pa tudi ne najde vedno priložnosti, kajti skrbni in vestni starši pazijo na svoje hčerke, tako, da pride z njimi skupaj le v navzočnosti drugih. Čeprav smo rekli, da je v splošnem tako, je vendar v sedanjih časih mnogo mladih ljudi, ki so dosegli neko nezdravo zgodnjo dozorelost, ki povzroča, da se spolni nagon predčasno vzbuja. To je posledica slabih pogovorov in zgledov, kina in gledaliških predstav, knjig in raznih plesnih veselice, ki uplivajo na duha mladega človeka in mu vzbujajo misli, do katerih bi sam ne prišel. Na ta način se spolni nagon umetno budi in njegove zahteve povečajo. Zelja po ljubezenskih užitkih raste. Nekateri včasih celo mislijo, da niso pravi fantje, ako nimajo znanja in da so zato manj vredni.

Kaj naj misli fant, ki se resno hoče pripraviti na poznejši zakon, o vsem tem? Ali mu je tako zgodnje znanje koristno ali škodljivo, ne samo v dušnem, marveč tudi v telesnem oziru? O tem prihodnjčič.

I. Kermavner:

Sport

Ves civiliziran svet goji dandanes sport, narodi tekmujejo med seboj na olimpijadah in drugih mednarodnih tekmah v najrazličnejših panogah telesne kulture, sploh vsakdo, ki ima količkaj smisla za telesno zdravje, ne more pustiti tega važnega faktorja ob strani. Nešteto je sportnih klubov, ki se bavijo s telesno vzgojo svojega članstva, najrazličnejše organizacije, tudi one, katerih glavni namen ni bilo telesno vežbanje svojega članstva, so morale sportu posvetiti večjo pažnjo in mu odkazati v svojem programu zelo važno, če ne morda celo prvo mesto. Živimo pač v takih časih in močno bi grešil oni, ki bi mladini ne privoščil veseliga razgibanja na svežem zraku, soncu, vodi. Sport je pojav, ki je med modernimi povojnimi novostmi še najbolj pametna pridobitev. Kajti z njim si krepimo svoje zdravje, moč, odpornost. Mnogo dragocenega časa, ki bi ga morda drugače presedeli v zaduhlih gostlinah, kavarnah in drugih shajališčih, uporabimo za svoje zdravje, v korist sebi, narodu in človeštvu sploh. Iz tega stališča je sport tudi velikega socialnega pomena.

O pomenu sporta in koristi, ki jo imamo od njega, bi bilo odveč govoriti. Važno je samo to, da se dosti giblje na svežem zraku. Ni pa vseeno, katere panoge si izberemo za ta ali oni spol, za to ali ono starost, da, celo po stanovih bi morali telesne vaje porazdeliti. So gotove sportne panoge, ki jih lahko goji vsakdo, ne glede na stan, spol in starost, druge pa spet niso primerne ne za otroke, ne za ženski spol. Tako n. pr. ni za dekleta nogomet in boks, za otroke dviganje bremen itd. Čevljar ali krojač, ki ves dan sedi sključen v zaduhlih prostorih, potrebuje drugih telesnih vaj kakor kmetski fant, ki se od ranega jutra do poznega večera giblje na svežem zraku. Oni, kateremu je poverjena naloga sportnega učitelja v klubu ali društvu, si mora biti v teh stvareh popolnoma na jasnem. Pa še na nekaj ne smemo pozabiti pri sportnem udejstvovanju. Pri vsem tem moramo vzgojiti dobre, poštene, idealne in disciplinirane člane človeške družbe. Sportnik, ki nima teh lastnosti, ni pravi sportnik.

Nekatere sportne panoge so po svojem značaju take, da celo največjega hladnokrvneža spravijo iz ravnovesja. So to pred vsem oni borbeni sporti, v katerih se le prerada nudi prilika, da premnogi prekoračijo meje sportne dovoljenosti. Zlasti boks je taka panoga, da jo ne moremo priporočati naši organizaciji. Je še nekaj drugih sportov, ki jih ne moremo prevzeti v naš fantovski program. Zato se bodo v našem listu obdelovale pred vsem take panoge, ki so se pri naših fantih deloma udomačile ali ki jih nameravamo upeljati.

Gimnastika, ki tvori podlago za vse sporte, je brez dvoma najboljša telesna vaja za vsako starost in vsak spol. Z gimnastičnimi vajami tako vsestransko predelamo celo telo kakor z nobenim drugim sportom. Gimnastiko gojimo iz dveh razlogov: 1) radi svojega zdravja (zdravstvena ali splošna gimnastika) in 2) radi uspehov na sportnem polju (specialna gimnastika). Bistvene razlike med prvo in drugo ni, ker je vse skupaj končno le samó gimnastika, specialno gimnastiko pač nazivamo one gimnastične vaje, katerih se poslužujejo v prvi vrsti sportniki, tekmovalci, da z njimi čimbolj predelajo one partije mišic, ki najbolj trpe pri gojenju njihovih specialnih panog, odnosno, ki jih najbolj rabijo za dosego uspehov. Še drugo dobro stran ima gimnastika, namreč to, da jo lahko gojimo tudi doma. Pa tudi oni, ki se pri svojem poklicu (kmetsko ljudstvo) dosti gibljejo na svežem zraku, potrebujejo gimnastičnih vaj. N. pr. kmetskemu fantu se takoj pozna, če se bavi s kakimi telesnimi vajami. Njegova hoja in sključena hrbtenica ga hitro izdada, če je neprijatelj telesne vzgoje. Zatorej trdite, da naše kmetsko ljudstvo ne rabi sporta, zlasti gimnastike, ne drži. Pri njegovem, sicer obilnem poslu, se gotovi telesni deli tako enostransko razvijejo, da jih moremo samo s pravilno gimnastiko odpraviti, odnosno izenačiti. Zatorej, če hočeš imeti poleg zdravja še lepo držo, lep nastop in lepo raščeno telo, se moraš baviti tudi z gimnastiko. Od sportov pa so za tako organizacijo, kakršna je naša fantovska zelo prikladni: lahka atletika, smučanje, plavanje, kolesarjenje, dviganje bremen in odbojka. In teh naj se zlasti mladina oprime.

Fantovske sankiške in smučarske tekme na Jesenicah
2., 4. in 5. februarja!

Smuk in kmetski fant

Smuči oziroma »dilce«, kakor se bolj po kranjsko in domače imenujejo, že spet dominirajo po naši prelepi domovini, ki je prejela blagoslov neba v obliki snega, katerega je vsak resen sportnik pa tudi ljubitelj lepe zimske narave tako težko pričakoval. Blagoslov božji, ki je namenjen počitku od žgodega sonca izmučeni zemeljski skorji, je istočasno blagoslov in poziv »kvišku« vsem ljubiteljem zimske narave, prav v posebni meri pa še sportnikom.

Polja, njive, bregovi, strmine, vse bo spet križem kražem pregaženo in prevoženo, istočasno pa občudovano radi neskončnega števila diamantnih lučic v snegu, lesketajočem se v srebrnem ivju ter radi dolgih ledenih sveč. Kakor orli v zraku, s tako lahkoto bodo spet drseli smučarji po bregovih, kjer so naši dobri ljudje v trudu in znoju od ranega jutra do poznega večera rahljali svojo sveto zemljo v upanju na dober sad oziroma žetev — za naš vsakdanji kruh — preko onih krajev, kjer so pobožni romarji utrujeni počivali, se krepčali, in spet dalje preko onih pobočij, preko katerih so se vzpenjali turisti, ljubitelji in občudovalci najlepše božje narave, naših prelepih planin, ki se morejo meriti z najlepšimi na svetu. Preko vseh teh naštetih krajev in še drugih bodo drseli z never-svetu. Preko vseh teh naštetih krajev in še drugih bodo drseli z neverčanjem, da se na ta način daleč, daleč od vsakdanjega težkega življenja in vrvenja mučnih skrbi, ki tarejo sodobni človeški rod, trenutno rešijo skrbi, istočasno pa krepke svojega duha in utrjujejo mišice telesa, ki morata biti v teh časih skrajno odporna in prožna, da ne omagata.

Tako torej in na ta način si mestni fant oziroma fant iz industrijskih krajev išče poštenega razvedrila, zabave in utrjevanja. Kaj pa naš kmečki fant? Kaj je neki njemu treba občudovanja, utrjevanja, ko pa je vse svoje življenje v božji naravi, vseskozi utrjen radi napornega dela in nikdar spočit. Meni kaj takega ni potrebno, si bo mogoče mislil marsikateri. To je le za »ta nobel« in za one, ki imajo po 24 ur časa na dan. Pa ni tako, dragi prijatelj! Tudi tebi je treba v zimskem času razvedrila, da se sprostiš in svoje telo osvežiš zunaj v snegu drugače, kakor sicer, ko ga gaziš morda samo v nedeljah in praznikih na potu v cerkev ali pa tu in tam pri opravkih v gozdu. Ker si pa itak vse življenje v naravi, je moj namen ta, da ti dokažem, kako velike, prav za prav ogromne praktične važnosti je za kmečkega fanta smuk oz. »dilca«, katera naj mu bo, kar je modernemu vojskovodji aeroplan, trgovskemu potniku brzovlak, lovcu puška.

Konkretno! Hribovska vas nekaj hiš, oddaljenih 2 uri od farne cerkve, kár da v zimskem času radi snega skoraj štiri ure, kajti raznih naravnih snežnih zametov se je treba radi varnosti izogibati. Torej štiri ure naj gazi revež po snegu ves upehan, preločen, zasnežen, nato pa naj preganja mráz še v žganjarni, da se »ogreje« za povratek, v bojazni, da se kje v snegu ne izgubi, omaga ali celo smrtno nevarno prehladi. Zakaj pa je dal Bog človeku pamet, da si zna z dilcami 4 uro dolgo pot skrajšati na pol ure ali pa še manj, pri tem pa je obenem lušno, ko se človek kar tako lepo zastonj drička po dilcah ter prezirljivo in z nasmeškom pomiluje one reveže, ki jih pušča vse onemogle v visokem snegu za seboj.

Drug primer: Vzemimo nesrečo v hiši in to kakršnokoli. Poklicati je treba takoj zdravnika, duhovnika, starše, sorodnike. Kako pa naj se

vse to opravi na hitro roko, kakor pravimo? Nemogoče v zimskem času brez dilca, ki tečejo po snegu križem kražem brez ovinkov in torej ne po poti nešteti zaprek. V času brez snega si pot lahko vsakdo poljubno skrajša, bližnjice in kar po čez si zna vsak človek v takih časih neverjetno hitro in sigurno poiskati. V snegu to peš ne gre, ker je radi mnogih zametov to smrtno nevarno. Človek lahko v snegu obtiči, prehití ga tema in lahko zmrzne, preden bi prišla pomoč za onega, za katerega se je sam trudil. Zakaj se torej truditi in sicer tako mučno truditi ves dopoldan ali popoldan, ko pa se lahko isto opravi več kakor še enkrat hitreje, pa brez napora in nevarnosti. V nesreči je pomoč nujna, daleč v snegu in neobljudenih krajih pa je mogoča le na zgoraj omenjeni način.

Tretji primer: Imaš prijatelja, ki bi ga rad obiskal, kajti v zimskem času si kaj takega lahko »špogaš«. Ali boš »racal« 4 ure tja in spet 4 nazaj, da se boš pomenil z njim o tem in onem samo v pol ure, ko ti čas, prav za prav slaba in dolga pot, sicer več ne dopušča. Ne! Pаметen fant bo skočil na dilce in hajd počez čez vse zapreke, katerim se morajo umikati oni, ki radi gazijo. Na ta način si pridobil dovolj časa in da se mnogo več pokramljati in obrati kakor sicer. Zakaj se ne bi posluževal dilca za pot v cerkev, po opravih v mestu, trgu in mnogo drugih primerih. Saj imaš dovolj prijateljev, kjer boš svoje dilce shranil, da ti jih ne bo treba po uporabi nositi s seboj, po opravih pa jih spet natakneš na nogi in hajd nazaj, od kjer smo jo primahali.

Če imam na primer kakšno novico, katere vsebina je važna in nujna, ne bom šel do onega, kateremu naj jo sporočim, peš, temveč bom uporabil telefon ali pa brzojav. Isto bo tudi pri tebi v zasneženih krajih. Ne boš hodil ali se celo posluževal sani, temveč skočil na dilce in že boš vozil z največjo brzino preko vseh tistih krajev, ki so sicer za človeško nogo v zimskem času skrajno nevarni. Čas je zlato. Je to sicer sila star pregovor — namreč po modernem veljajo le oni pregovori, ki so zadnje mode, tako mislijo oni, ki so moderni — ki pa drži in bo držal do konca dni.

Že iz teh primerov, poleg nešteto drugih, pa tudi takih, ki si jih znajo fantje sami ustvariti, je gotovo, da se boš odločil za dilce in sicer takoj brez ozira na to, kaj bodo sosedge rekli.

Pa se oglasimo malo še pri dilcah samih, pri uniformi in še pri čem. Pri izbiri tega materiala samo nekaj opazk, kajti nasveti se mi ne zde popolnoma na mestu, ker so fantje že sami toliko pametni in iznajdljivi, ali pa recimo prebrisani, da vedo, kako in kje se pride do takih stvari najceneje. Ni neobhodno potrebno, da imaš gojzerce, to so čevlji, ki jih rabijo turisti za v planine, tudi ni treba za smuk posebne bluzice, jopice, hlačk in vseh mogočih vrst cofkov in mašnc. Ne! Te, zlasti zadnje, so nujno potrebne le onim, ki so moderni, radi tega jih pa vidiš le v kakšni kamrici za mizo in ne v snegu. Ne, vse to ti ni nujno potrebno. Nujno rabiš le dilce, ker se sicer v samih čevljih ne moreš dričkat, dokler ne gre za rekord. Dobro pa je vendar še to, da imaš take čevlje, ki se nog dobro oprimejo, torej ne prevellkih, vendar pa takih, da gresta vanje poleg noge še dva para nogavic. Tudi je treba paziti, da stoji čevljev na okovju dilce trdno. Vse to si lahko temeljito ogledaš pri smučarjih kar doma na licu mesta, saj nas bo po vseh hribih in dolinah spet toliko, kakor steníc v kakšnem »boljšem« hotelu. Dilce izdelujejo že tudi na deželi in jih ni treba iskati v mestu, kjer so brez dvoma dražje. Maršikateri pa si jih bo po ogledu napravil kar sam.

Smuk je sicer za one, ki vandrajo daleč in visoko v hribe, drag »špas«, za tebe, dragi prijatelj, ki ga imaš doma pred hišo, na polju, travnikih

in gozdovih toliko, da bi lahko kupil ves zapufan svet, če bi se dala ta roba prodati — za tebe, dragi fant, pa bo to še varčevanje, kajti marsikateri dinarček, ki bi ga sicer napravil v gostilni ali kjerkoli, boš veliko pametneje uporabil ali pa shranil za boljše čase, ki se še obetajo. Tebi, ki imaš prostora na izbiri doma pred hišo, niti možnost ni dana, da bi zapravljaj za frakeljčke, kakor to delajo drugi. Tudi ti ni treba tečaja, ko pa si lahko vse ogledaš pri drugih kar pred nosom takorekoč, ker kakor že rečeno, nas bo vsepovsod dovolj. Marsikateri se bo lahko okoristil tudi s smučkami onih — preden si jih sam nabavi — ki se morda v njegovi hiši krepčajo, pa so dilce za ta čas odložili, da se malo odpočijejo — med tem časom pa se boš, z dovoljenjem seveda, poskusil voziti sam in poskušal svojo srečo v tej umetnosti.

Nikakor naj te ne straši posmehovanje in ne vem kaj še, če se boš lepo nalahko ali pa prav nerodno zvrnil v sneg. Moderni ljudje pravijo taki stvari »pika«. Le poslušajte jih, kadar bodo govorili o pikah in se smejali. Povem vas, čim več »pik«, tem prej se boste držali in peljali po dilcah. Lahko trdim, da se navadi samo oni, ki se ne boji zvrniti se v sneg. Tudi plavač zleze mnogokrat v vodo, preden se navadi plavati. Marsikateri kolesar bo precej opraskan, preden bo znal kolesariti. Tako je tudi pri smuku. Le pogledjte razne gospodiče in pa »frajlice«, ki se boje »pik«, radi tega pa tudi stoje tako na »dilcah«, kakor kakšna koza, ki ji manjka četrta noga.

Torej, fantje, na »dilce« in s korajžo, pa takoj, kajti čim več boste znali tudi v tem pogledu, več boste vredni. Sicer pa upoštevajte v prvi vrsti praktično uporabo te panoge športa, katerega lahko upravičeno in sicer kar po domače imenujem: »bicikel« za sneg.

Začnite torej in na svidenje!

Janez Langerholz:

Med valovi in viharji

(Sodobna fantovska povest.)

Konec ponavljalne šole ... Prvi korak v življenje ... Dobil boš v roke potrdilo, ki ti bo povedalo, da si hodil osem dolgih let v šolo, da si se posameznih predmetov kolikortoliko dobro naučil; obenem ti bo oznanjevalo, da si poslej prost, popolnoma prost. Ne bo se ti več treba bati učitelja, ne boš v skrbeh pred katehetom, ne bo ti treba paziti, kdaj bo zjutraj ura osem. Nič, nič ... Prost, popolnoma prost ...

Konec ponavljalne šole: Vsekakor slovesen dan, pomenljiv, nekak mejnik med otroško dobo, ki je pravkar minila; zakaj dokler nosiš knjige v šolo, si otrok.

Ura mineva za uro. Vsako uro večja nestrpnost v šoli. Kdaj bo že konec, kdaj bo že g. učitelj vzel v roke tiste liste, kdaj jih bo razdelil? Izpraševanja za red itak več ni. Izboljšati ni mogoče več nobenega reda, poslabšati pa tudi ne. Le čemu se danes kazalec na uri tako počasi premika!

Najbolj predrzni bi radi vsaj še malo ponagajali, za slovo in za plačilo ali za hvaležnost bi radi še enkrat razdražili učiteljsko osobje. Danes je to še posebno sladko, ker je združeno z zavestjo: Danes še in nikoli več. Razigrane volje so tudi po večini ostali. Zlasti, ker učitelji niso tako strogo šolski kakor po navadi, ampak tako nekako domači, prijazni.

»Pogovarjajmo se«, je odločil razredni učitelj v to praznično razigrano razpoloženje.

»Pa kaj? Nič nam ne pride na misel.«

O, pa so imeli dosti na mislih, samo nekam nepričakovano jim je prišla ta beseda. Vprašanje je bilo postavljeno bolj iz zadrege, kakor radi pomanjkanja besedi.

»Kar kdo hoče. Lahko kaj vpraša. Pa lahko tudi pove, kar mu pride na misel. Iz preteklosti, iz sedanjosti, tudi iz prihodnosti. Kaj bi bil kdo rad?«

Pa so se začeli prijazni in prijateljski pogovori, in kljub temu, da je ura tekla kakor po navadi, za slovo jemajoče pa veliko prepočasi, je vendar večina prišla do sklepa: »Danes je bilo pa prijetno v šoli.«

Iz tega sklepa pa je vstajalo novo vprašanje: »Zakaj pa ni bilo vedno tako?«

Pa res! Kdo je kriv? Ali šolski ustroj, ali učiteljstvo, ali učenci? Najbrže vsak po malo.

Pri veronauku pa je bilo celo kakor v malih nebesih. Že sicer je bila ura pri g. Jožefu prijetna, domača, in kljub razmeroma težki tvarini vendar polna življenja, polna sončnih radosti; umevno torej, da se tudi zadnji dan sonce ni mogli skriti za oblake.

»Fantje, mladeniči!« je govoril g. Jožef, »danes se torej poslavljamo drug od drugega.«

»Zakaj? Ali boste šli proč?« ga je vprašalo par tistih, ki so s svojimi mislimi vedno vsaj za pol ure prepočasnili.

»Ne, tega ne mislim. Še bomo skupaj, še se bomo lahko videli, še bomo lahko skupaj prišli; ali tile prostori nas ne bodo več videli. Osem let ste prihajali semkaj, osem let ste hodili v šolo, danes ste zadnjič tukaj.«

Zadnjič! Ni vselej ta beseda tako sladka, tako prijetna, kakor če je z njo združena misel: »Zadnjič v šoli!« Kolikokrat je z besedo »zadnjič« združeno toliko kapljic, da, cele posode grenkosti in pelina! Zadnjič v domači hiši. Zadnjič pri očetu. Zadnjič pri materi. Ali: zadnjič v šoli; to pa ni grenko, ne, ne, ne!

»Nikar pa ne mislite, da je danes za vas že konec vsake šole.«

Spet so ga čudno pogledali, vsaj nekateri. Ali bo res treba še hoditi v šolo? Kam in v kakšno? Seveda! Tisti gospodje, ki kujejo šolske postave, bi najraje imeli na svetu same učenjake. Zato si vedno na novo izmišljujejo drugačne in druge šole. Saj tudi menda nimajo drugega dela. Toda če bo vse študirano, kdo bo pa potem še zemljo oral, kdo bo pa hodil v tovarno, kdo se bo ukvarjal z raznimi obrti! Saj je kmet vendar državi potreben; stebel države je, tako so se učili fantje v šoli. Delavec je v tovarni tudi potreben; stroji sami vendar še niso dobili pameti. In zidarji, krojači, čevljarji, kovači in cela vrsta drugih potrebnih in poštenih obrtnikov vendar ne bo šla radi študiranih ljudi živa pod zemljo. Čemu toliko učenjakov!

»Ni še konec vaše šole«, je nadaljeval g. Jožef svojo besedo, »za vas se šola pravzaprav šele pričinja.«

»Kako čudno govori danes ta človek!« so ugibali spet učenci — samo danes še učenci — sami pri sebi. »Ali se mu meša?«

»Kar smo do sedaj naredili gospodje učitelji, oziroma učiteljice in jaz, to je namreč ravno toliko narejenega, kolikor sedaj vidite napravljenega pri novi Petrovčevi hiši, ki jo pravkar zidajo. Zdaj so sezidani temeljni zidovi, na te zidove bodo šele postavili pravo hišo, v kateri bodo

prebivali ljudje. Dosedanji zidovi v zemlji bodo hišo samo nosili. Nihče jih ne vidi, skriti so v zemlji, ali pravtako so za novo hišo potrebni kakor vse ostalo zidovje, kakor okna in vrata. Tudi mi, šolski zidarji, smo doslej delali samo podlago. Zato našega dela skoro nihče ne vidi, marsikomu se zdi nepotrebno in odveč. Tudi vi ste nemalookrat slišali, da hodite v šolo samo postopati, da se tu učite samo lenobe, da so te ure za vas kakor izgubljene. Potrata časa!»

Nekaterim se je zablistalo v spomin. Res je tako. Tudi doma so marsikje slišali podobno govorjenje. Pa tudi na potu v šolo se je ta in oni obregnil vanje in jim očital postopanje, mesto da bi doma delali. Tudi njim samim se je včasih dozdevalo, da bi veliko več odvrnili doma pri delu, kakor pa da posedajo po šolskih klopih in da se uče predmetov, ki jih menda ne bodo nikdar v življenju potrebovali.

»Ali kar ste se dosedaj učili, ste se učili za življenje. Naše življenje je vseskozi dolgotrajna šola, brez počitnic. In ta šola se pravzaprav začena šele sedaj, ko zapuščate naše šolsko poslopje. Zdaj boste šele pokazali, če znate v šoli pridobljene nauke prav uporabljati. Kakšni siromaki bi pa bili brez šole. Posebno tisti, ki boste morali po svetu, iz očetove hiše.«

Spet je vstajala pred mladino drugačna slika: Ne znanje, ampak denar dela človeka. Kdor ima denar, ima vse, kdor nima denarja, temu gorje. Nobena učenost ga ne bo rešila.

»Naj vam povem, kako se je godilo mojemu prijatelju Francetu, katerega starši niso pošiljali v šolo; takrat namreč še niso tako silili otrok v šolo kakor sedaj. Dokler je bil doma, mu ni bilo sile. Dokler je služil na kmetih, pri poštenih ljudeh, jim je pridno delal in je pošteno denar prejemal. Ljudje so ga nam kazali, češ, nič ni hodil v šolo, ničesar ne zna, pa ima vseeno denar. Pa so prišla vojaška leta in moral je k vojakom. Kakor je bil sam pošten, tako je imel tudi vse druge ljudi za poštene. Niti slutil ni, kakšnim sleparjem je prišel pri vojaki v roke. Lepo počasi so izveliki iz njega, koliko ima denarja, koliko obleke, kje ima vse shranjeno in še druge stvari. Nekega dne prinese pošta zadnjemu gospodarju, pri katerem je France služil in kjer je hranil svoje imetje, pismo, v katerem mu France sporoča, naj mu pošlje denar in obleko v Leoben na štajersko; tam da se bo pridružil svojim prijateljem in bo šel z njimi v Ameriko. Gospodar je to naročilo verno izvršil. Kako pa je pogledal, ko je čez nekaj dni prišel France od vojakov. Eden njegovih sleparskih tovarišev je pa z njegovimi žulji romal po svetu, sam ljubi Bog ve, kod in kam.«

Povest je vžgala. Drugi nauki ne morejo tako prijati, povest pa ima vedno svojo čudovito moč. Nič ne de, je li to povest o zakleti kraljični, ki čuva neizmerne zaklade bogastva in bi jo rad rešil neizkušen pastirček, ki se prestraši buččega groma in šviganja strel in strahotnega sikanja strupenih kač, ali pa je to povest, ki je resnična, iz življenja vzeta, kjer bi vlogo glavnega junaka prav tako lahko igral ti sam, kakor jo je igral vseskozi poštene France.

»Kaj pa je bilo potem?« je želel dognati Koprivčev Stanko.

»Orožniki so prišli goljufa, potem je bilo pa takole,« je razlagal štefinov in kazal s prekrizanimi rokama, kako so ga tirali v zapor.

»Dobiti bi ga bili morali, kakor je dejal Ribničan«, je pojasnjeval kaplan.

»Ko bi bil jaz orožnik!« se je ustil Potratov.

»No, kaj bi bilo?« je radovedno vprašalo več ust naenkrat.

»Dobil bi ga bil, če bi se mi bil v zemljo udril, ali če bi bilo treba iti za njim do dna pekla ali pa do konca sveta.«

»Seveda, če bi bil konec sveta v Kropi. Pa je zemlja okrogla; ali ne veš več?« mu je ugovarjal Štefinov.

»Naj bo zemlja okrogla ali robata, dobil bi ga bil in potem gorje mu!«

»Seveda, če bi bil ti sodnik in orožnik skupaj. Tako pa —« ni mogel Korošček dokončati svoje misli, ko mu je že planil Potratov vmes: »No, kako pa?«

»Kako? Moj oče vedno pravi, da tatiče obešajo, tatove pa izpuščajo. Tako bi bilo tudi tu: tisti goljuf, ki je ubogega Franceta ob vse pripravil, bi bil izpuščen.«

»Misliš?!«

»Mislim!« je samozavestno povdaril Štefinov.

»Na svetu je pač tako«, je povzel besedo g. kaplan, da je mogoče tudi najbolj pretkanega sodnika oslepariti. Ni to lepo, grdo je, znamenje strahopetnosti je tako sleparstvo, ampak je tako. Toda zavedajte se, da bodo tudi taki ljudje prišli pred onega Sodnika, katerega sem vam oznanjeval. Tam pa ne bo mogoče ničesar utajiti.«

»Jaz sem pa zadnjič bral doma, da ni ne Boga in ne Sodnika. Vse je samo izmišljeno. Vse samo za strah kratkournim ljudem«, se je vtaknil vmes Drobljanov Peter.

Veroučitelj je malo pomolčal. Na obrazu se mu je bralo, kakšne misli spreletavajo njegovo dušo. Torej tako daleč je strup brezverstva že zašel med ljudi! Ze moji fantje, moje veselje in moja ljubezen, pa so z njim zastrupljeni! O, nepremišljeni ljudje! Če hočete že sami biti brez vere in nesrečni, vsaj mladino mi pustite v miru. Potem pa se je pomiril njegov obraz, da je lahko mirno nadaljeval.

»Prav, Peter, da si že danes to omenil. Nekateri ste morebiti danes prvič slišali take besede. Poslej, zlasti med svetom, jih boste še večkrat. Kar pripravljeni bodite nanje. Govorili vam bodo, da ni Boga, ne duše, ne večnosti; kakor hitro se boste pa vi teh naukov oprijeli in po njih živeli, vas bodo pa prav ti učenci strahovali in kaznovali, da bo strah in groza. Lahko je kričati, da ni Boga, ni pa mogoče pošteno živeti brez Boga. Tisti, ki vam Boga iz srca trgajo, bi pa radi sami sebe na božje mesto postavili. Človek naj reče človeku Bog! Človek naj pada pred človekom v prah! Človek naj bo zato pošten, ker nekateri ljudje tako hočejo! Ljudje naj bodo bogovi! Kam bomo pa prišli?! Samo v zgodovino pogledjmo. V zgodovino rimskih cesarjev: Tiberij, Neron, Kaligula, Dioklecijan! Škoda, da ljudje zgodovinske knjige premalo berejo. No, pa saj najnovejša zgodovina pove isto. Kjer ni Boga, teče kri in se med ljudmi dogajajo grozovitosti, kakršnih bi se sramovala lev in tiger. Tako je povsod, kjer hoče človek biti Bog.«

Gospod Jožef se je razvnel. Fantje so ga kar gledali. Še na prižnici ni vselej tako vneto govoril. In tako prepričevalno. (Dalje.)

TELESNA VZGOJA

V Monakovem so priredili pretekli mesec mednarodni lepotni telovadni nastop, na katerega so povabili tudi nekatere inozemce. Prireditve se je vršila v dvorani Monakovskega telovadnega društva 1879, katero je

prenapolnila 2500 glava publika, dočim je moralo preko 1000 ljudi oditi, ker niso dobili prostora. Nastopil je tudi najboljši mojster iz Madžarske, znani Pelle, ki se je posebno odlikoval. Nič ni zaostajal za njim švicar

Steinemann in pa domači vrhunski telovadci, zlasti Frey, ki si je priboril nemško orodno prvenstvo za l. 1932.

Preko 60.000 težkih atletov oziroma onih, ki se bavijo v svojem prostem času z dviganjem uteži, je včlanjenih v mednarodni zvezi za dviganje uteži. Človek bi mislil, da je v sedanjem času, ko stremi ves sportni svet po vitki liniji, panoga »sporta močnih in mišičastih mož« izginila s površja, pa je ravno nasprotno. Prirastek je vedno večji tako, da šteje samo v Nemčiji, kjer je bila gonja proti tovrstnim telesnim vajam največja, zveza težkih atletov 38.000 članov in je najmočnejša tovrstna zveza na svetu. Sledi ji Avstrija s 25.000 člani. V Franciji, Italiji in Finski imajo po 15.000 prijateljev tega sporta. Amerika jih ima samo 1300, Argentinijska 1100, Anglija 900, Švedska in Madžarska po 800, Španija 700, ostale države pa po 600, najmanj in sicer po 400 jih imata Turčija in Luksemburška.

Tudi Finci so priredili proti koncu preteklega leta tekmovanje za prvenstvo posameznikov v orodni telovadbi. Tekmovali so mladci (pod 18 leti), člani (od 18—40 let) in senjorji (nad 40 let). Doseženi so bili lepi rezultati, zlasti na drugo, kjer so nekateri s svojimi vajami zadivili najbolj razvajeno občinstvo.

Nemški katoliški telovadci (D J K) so začeli prirejati po vzorcu nekaterih drugih organizacij medmestne tekme v orodni telovadbi. Pred kratkim so tekmovali med seboj reprezentance Gladbacha, Aachena in Düsseldorfa. Zmagali so telovadci iz M. Gladbacha z 897 točkami nad Aachenom, ki je doseglo 2. mesto z 894 točkami in nad tretje plasiranim Düsseldorфом z 866 točkami. Najboljši tekmovalec med posamezniki je bil Förster iz Aachena s 142 točkami. Gledalcev je bilo ca. 700. — Najboljše in na najvišji stopnji stoječe so bile izvedbe na drugo in bradlji.

Znani češki orlovski telovadec br. **Vojteh Marzy** je bil prvi, ki je bil odlikovan s plaketo osrednje zveze čl. Orlovstva »Čsl. Orel — zaslugi«. To odlikovanje podeljuje čl. Orel svojim najzaslužnejšim članom za izredne zasluge. Br. Marzyja tudi mi Slovenci dobro poznamo, saj je bil

svoječasno referent za slovensko orlovstvo pri čl. orlovski zvezi.

Tehnični program češkega Orla v letošnjem letu je ogromen. Vse delo pa je osredotočeno predvsem na tekme in tečaje. Naj navedemo le najvažnejše, ki jih priredi zveza :

1.) Tekme za prvenstvo Čsl. Orla v orodni telovadbi (drog, bradlja, krogi, konj) in tekma za prvenstvo v orodju in lahki atletiki (kombin. tekma) 21. maja 1933.

2.) Prvenstvo v igrah 15. in 16. julija.

3.) Prvenstvo v lahki atletiki 2. in 3. septembra.

4.) Tečaj za vodje mladcev in mladenk v avgustu.

5.) Zvezni tečaj v lahki atletiki koncem maja.

6.) Zvezine tekme članic v lahki atletiki in gimnastici a) tekme vrst, b) tekme posameznic.

7.) Zvezine tekme mladenc a) tekme vrst, b) tekme posameznic. Oboje tekme se vrše 19. in 20. avgusta.

8.) Zvezin tečaj v plavanju v Brnu in v Pragi. — Poleg omenjenih tekem se vršijo tudi smučarske v mesecu februarju, o katerih smo svoječasno že poročali v našem listu.

Za orlovske tehnične in ostale funkcijonarje so predpisali nova znamenja za kroje, po katerih se bodo razločevali posamezni odborniki med seboj. Te distinkcije so drugačne pri odsekovnih, okrožnih, župnih in zvezinih odbornikih.

V Avstriji so izdali nove predpise za učiteljska glede telovadbe dne 1. VIII. lanskega leta. Vsi dosedanj urniki so s tem razveljavljeni.

Prosvetna zveza V. F. O. priredi v dneh 2., 4. in 5. februarja t. l. sankaske in smučarske tekme v neposredni bližini Jesenic in v Mojstrani (skoki). Tekmovalo se bo v sankanju (2. II.), slalomu in smuku (4. II.) ter teku na 12 km in skokih (5. II.). Provizorne prijave je poslati do 15. I. t. l. Prosvetni zvezi. Če si smučar, prijavi se, da nas bo več!

Velikega sportnega pomena za ves slovenski sport bo združitev obeh ljubljanskih vodilnih klubov, t. j. S. K. Ilirije in A. S. K. Primorja v en sam klub, ki bo zmožen tekmoovati z vsemi klubi na jugu. Lahkoatletično in plavalno prvenstvo bo s tem za nekaj let sigurno slovensko.

KNJIGE IN REVJE

H. Sudermann: *Mati skrb*. Roman. Prevedel M. Javornik. Izdala Delavska založba, str. 250.

Sudermannov socialni roman »Mati skrb«, s katerim je Krekova knjižnica zaključila izdanja za l. 1932 je delo, o katerem moremo reči, da bi bilo škoda, ako bi ga Slovenci ne poznali. Dasi je delo starejšega izvora, vendar je njegova fabula in način obdelave še danes in prav danes morda bolj kot kadarkoli aktualna zadeva.

»Mati skrb« ni v prvi vrsti zgodba Pavla Meyhöferja in njegovih, zgodba otroka, ki je »v žvižganju izražal vse svoje hrepenenje, vse otroške sanje in prav tako vso jezo in ogorčenje«, ni zgodba dolgo otročjega fanta, ki prosi za ono, kar sme zahtevati. Toda povest je, v kateri so bile končno poplačane žrtve Pavlove, ki je radi pravičnosti in podzvestne ljubezni postal požigalec lastnega doma. »Mati skrb« je žalostna pesem Heidenhofs, elegija propadajočega doma, ki gine radi slabega gospodarstva njegovega lastnika, dokler ga ne dvigne novi gospodar, ki ga končno zopet uniči — delo svojega znoja in svojih žuljev, ker mu tako velevala njegovo gledanje na pravičnost, ki hoče, da z lastno nesrečo prepreči veliko zlo. In če končno Pavel Meyhöfer ob prihodu iz ječe najde srečo v nevesti Elsbethi Douglasovi in sončnem Helentalu, je to pač posledica pravice in pravičnosti, ki končno mora zmagati in zakraljevati kakor zakraljuje sonce po viharini koči.

Prevod, ki ga je oskrbel g. M. Javornik, je lep in gladek. Knjiga in njena založnica Krekova knjižnica sta vredni najtoplejšega priporočila.

UREDNIKOVA BESEDA

Podjunofil. Pismo, ki ste ga pisali za urednika, sem dobil od naslovljenca. Spis »Naša Podjuna« sem dobil v arhivu in ga bom gotovo priobčil, morda prvi del že v naslednji številki. Strinjam se z mnenjem, izraženim v pismu, da se moramo bolj zanimati za našo zemljo, ki jo bomo le tedaj prav ljubili, če jo bomo poznali. Tudi jaz mislim, da predmet našega zanimanja ne sme biti le ožja Slovenija, temveč tudi zemlja, kjer Slovenci tlačanijo gospodarjem germanskega in romanskega rodu. Če bo možno, bo objavljenih v besedilu tudi par slik. Hvala za zemljevid in fotografije! Bog živi!

Svojmir Slovenjgoriški: Kakor vidiš je Tvoja želja izpolnjena. Le večkrat se spomni na »Kres«; če bo mogoče, bom rad ustregel. Samo na pravilnost jezika morash bolj paziti. Poslani spis sem moral nekoliko popraviti. Le korajžo!

Julče H. Pismo in pozdrave za »Kresovce« prejel. Glede onih 5 izvodov sem naročil; upam, da si jih dobil. Dopisa danes vsled pomanjkanja prostora ne morem priobčiti. Upam, da se še oglasiš.

Fr. J. (Škofja Loka). Na pismo Ti odgovorim pismeno, a se moram še nekaj informirati. Glede tega, da »nese«, si pa popolnoma v zmoti. Pozdrav!

Predaški fantje. Zlepa nisem bil še kakega pisma tako vesel kot Vašega. Vsebinsko z obema rokama podpisem, ker sem tudi jaz popolnoma Vašega mišljenja. Če bi se povsod tako kot Vi zanimali za »Kres«, bi bilo lahko delo. Upam, da bo letos »Kres« boljši.

O vsebini se še pogovorimo.

LJUDSKA POSOJILNICA

Ljubljana, Miklošičeva c. 6 (v lastni palači)

registrovana zadruga z neomejeno zavezo.

obrestuje hranilne vloge
po najugodnejši obrestni
meri ter brez vsakega od-
bitka. Tudi rentni davek
plačuje posojilnica sama.

**Hranilne vloge znašajo nad
180 milijonov dinarjev!**

Domača slovenska zavarovalnica je **VZAJEMNA ZAVAROVALNICA** v Ljubljani

v lastni palači ob Miklošičevi in Masarykovi
cesti

SPREJEMA V ZAVAROVANJE:

1. Proti požaru: a) raznovrstne izdelane stavbe kakor tudi stavbe med časom gradbe; b) vse premično blago, mobilije, zvonove in enako; c) poljske pridelke, žito in krmo.
2. Zvonove in steklo proti razpok in prelomu.
3. Vse vrste jamstva, nezgod in kaska.
4. Sprejema v življenjskem oddelku zavarovanje na doživetje in smrt, otroške dote, dalje rentna in ljudska zavarovanja v vseh kombinacijah.
5. V posebnem oddelku vodi posmrtninsko zavarovanje Karitas.
6. Posreduje vsa ostala zavarovanja.

PODRUŽNICE IN GLAVNA ZASTOPSTVA

Celje, Maribor, Split, Sarajevo, Beograd.

KRAJEVNI ZASTOPNIKI

v vseh večjih krajih v Jugoslaviji in v vseh župnijah v Sloveniji.
Proračuni in informacije brezplačno in brezobvezno.

Naslov centrale:

LJUBLJANA — MIKLOŠIČEVA CESTA 19

Telefon 25-21 in 25-22.